

MARIJAN LIPOVAC

Do kraja ove godine trebali bi biti završeni svi građevinski i konzervatorsko-restauratorski radovi u Zbirci dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin-Ribar na drugom katu zgrade u Demetrovoj ulici u Zagrebu, kako bi se ondje mogao uređiti njihov memorijalni muzej. U stanu površine 126 četvornih metara koji je darovnim ugovorom slikarica i pjesnikinja Cata Dujšin-Ribar 1976. darovala Gradu Zagrebu javnosti će biti moguće upoznati se sa životom i radom trojice velikana hrvatske kulture, umjetnosti i politike, darovateljice i njenih muževa – glumca Dubravka Dujšina i političara Ivana Ribara.

Cata Dujšin-Ribar rođena je 1897. u Trogiru u obitelji Gattin. Djelinstvo je provela u Kotoru, a 1921. završila je likovnu akademiju u Zagrebu. Profesori su joj među ostalim bili Ljubo Babić, Vladimir Becić, Menci Klement Crnčić i Maksimilian Vanka. Za glumca Dubravka Dujšinu (1894–1947.) udala se 1920. Slikarstvom se bavila i u devetom desetljeću života, a pisala je i poeziju. Umrla je 1994., a posljednju retrospektivnu izložbu imala je dvije godine ranije povodom 95. rođendana. Iako je stan darovala gradu 18 godina prije smrti, ostala je živjeti u njemu. Dok je bila pokretna, posjetiteljima zbirke priređivala je poseban doživljaj jer im je osobno služila kao vodič.

Stan uništen u bombardiranju

Ivan Ribar jedan je od rijetkih političara koji je u obje Jugoslavije obnašao najviše državničke funkcije. Rođen je u Vukmaniću kod Karlovca 1881., a kao mladi odvjetnik uključuje se u rad Hrvatsko-srpske koalicije. Godine 1913. izabran je za zastupnika u Hrvatskom saboru, a 1920. kao član Demokratske stranke postaje predsjednik Ustavotvorne skupštine Kraljevine SHS koja je 1921. proglašila Vidovdanski ustav. Na toj dužnosti

DNEVNA SOBA: Catin portret Dubravka Dujšina i njegova skulptura, rad Vanje Radauša

ostaje do 1922., a zastupnik u skupštini ostaje do uvođenja šestosiječarske diktature 1929. Nakon toga posvetio se odvjetničkom radu braću pred sudovima, uglavnom besplatno, i neke kasnije istaknute komunističke političare, poput Vladimira Bakarića, Moše Pijade i Svetozara Vukmanovića-Tempa. Pod utjecajem svog sina Ive-Lole, sekretara SKOJ-a, Ribar se povezuje s komunistima, a 1942. dolazi na partizanski teritorij u Hrvatskoj. Kao ugledan političar, na prvom zasjedanju AVNOJ-a krajem iste godine izabran je za njegovog predsjednika. Ribar je u ratu ostao bez cijele obitelji – 1943. u partizanima su mu poginula oba sina, Ivo-Lola i Jurica, a suprugu Toniku godinu dana kasnije ubili su Nijemci

dok se skrivala u Srijemu.

Nakon proglašenja Jugoslavije republikom 1945. Ribar je izabran predsjednikom Prezidija Narodne skupštine. Time je formalno postao šef države, iako je stvarna vlast bila u rukama predsjednika vlade Josipa Broza Tita. Kad je 1953. uvedena funkcija predsjednika Republike na koju je izabran Tito, Ribar odlazi u mirovinu i seli se u Zagreb gdje je i umro 1968. godine.

Cata Dujšin i Ivan Ribar upoznali su se 1940., a vjenčali su se 1952. Kako je Cata govorila, zbljžila ih je tuga nakon smrti njihovih najbližih. Radovi na preuređenju stana u memorijalni muzej počeli su nakon smrti Cate Dujšin-Ribar 1994. Godinu dana kasnije Gradsko poglavarstvo zbirku je predalo na

upravljanje Muzeju grada Zagreba, 1996. stambeni prostor prenamjenjen je u poslovni prostor, popisan je inventar i započelo se s građevinskim, stolarskim i ličilačkim radovima, uređenjem instalacija i drugim potrebnim radnjama. Većina rada u uglavnom je završena, a trenutno se završava restauracija i konzervacija oko 2000 knjiga i druge papirnate građe te slike, namještaja i ostalih vrijednih predmeta.

Premda riječima stručnog savjetnika Gradskog ureda za kulturu Veljka Mihalića, osim zbog »zuba vremena«, stan i njegov inventar bili su oštećeni i u bombardiranju Banskih dvora 1991., a u uređenje zbirke Grad je u zadnjih nekoliko godina uložio oko 450 000 kuna.

Prostor budućeg Memorijalnog muzeja dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin-Ribar sastozi se od pred soblja i četiri sobe. U njegovom inventaru nalazi se jedna slika talijanskog slikara Crivellija iz 15. stoljeća, dvije slike Vjekoslava Karasa, 80 slikarskih radova Cate Dujšin-Ribar, oko 20 slika Jurice Ribara, namještaj iz 18., 19. i 20. stoljeća i skulpture iz istog razdoblja te predmeti umjetničkog obrta. Prema darovnom ugovoru, svi predmeti moraju ostati na istom mjestu kao i za života darovateljice.

Dio zbirke je i pisana ostavština Ivana Ribara koja obuhvaća razdoblje njegove cijelokupne političke djelatnosti, a smještena je u Arhivu grada Zagreba.

Na velikane koji su nekad živjeli na drugom katu Demetrove 3 podječaju dvije pločice na ulaznim vratima – na jednoj piše »Dujšin«, a na drugoj »dr. Ivan Ribar«. Nakon ulaska u predsjoblje posjetiteljima odmah u oči upadaju ukrasne biljke koje je Cata posebno voljela. Koliko se pažljivo brinula za njih govorи podatak da je među biljkama i jedna koju joj je prije više desetljeća darovala Jovanka Broz.

27 umjetničkih zbirki

S lijeve strane ulaza u dnevnu sobu smješten je najvredniji dio namještaja u stanu – tabernakul iz 18. stoljeća. Na zidovima se nalaze Catine slike, uglavnom pejzaži i mrtva priroda, no u sobi dominiraju portreti njenih muževa koji su smješteni na nasuprotnim zidovima. Ispod Dujšinovog portreta nalazi se i njegova bista, rad Vanje Radauša, dok je u dijagonalno suprotnom dijelu sobe Catina bista koju je izradio Grga Antunac.

Među slikama u dnevnoj sobi ističe se i Catina kopija jednog El Greco-vog portreta, a pokraj tabernakula trebala bi posjeti Crivellijeva slika koja je trenutno na restauraciji.

Catine slike dominiraju i u sobi s desne strane koja joj je služila kao atelje. Na štafelaju se nalazi njen autoportret, a među slikama iz kasnije životne dobi ističe se portret Sai Babe. Osim knjiga, u sobi je i »mala Dujšinova kapela«. Riječ je o ormariću sa staklenim vratima u koji je Cata nakon Dujšinove smrti pohranila njegove slike i osobne predmete.

Spavaća soba nalazi se s lijeve strane dnevne sobe, a kroz nju se dolazi u radnu sobu Ivana Ribara. Uz njegov pisacu stol i knjige, posebnu pozornost privlači dvadesetak slika na zidu, koje je izradio njegov mlađi sin Jurica Ribar (1918–1943.).

Među njima je i njegov autoportret te portret njegove majke Tonice. U sobi su još i portreti Ribarovih djeda i bake, koje je izradio Vjekoslav Karas, Catini portreti Jurice i Ive-Lole Ribara, skulptura Ive-Lole Ribara koju je izradio Toma Rosandić, poprsje Ivana Ribara te poznato Augustinčićev poprsje Josipa Broza Tita.

»Želja nam je da svih 27 umjetničkih zbirki darovanih gradu Zagrebu bude u što većoj mogućnosti dostupno i stručnjacima i široj javnosti, jer nema smisla da zbirke čame po stanovima. Iduće godine planiramo sve zbirke obilježiti posebnim vizualnim identitetom i putokazima koji bi bili orijentir građanima i turistima. Memorijalni muzej dr. Ivana Ribara i Cate Dujšin-Ribar mogao bi javnosti biti zanimljiv poput stana Miroslava Krleže, a za posjetitelje bi vjerojatno bili izdati katalozi i razglednice, kaže Mihalić.

Stan u Demetrovoj 3 u kojem se života njegovih stanara okupljala kulturna i društvena elita Zagreba mogao bi tako postati jednim od okupljališta današnjih ljubitelja kulture i umjetnosti, a obogatio bi i turističku ponudu Zagreba.